

E

each (it) = oog

1. Ring of ringvormig stuk ijzer ter bevestiging van vallen, verstaging enz. of waar een haak, pen of iets dergelijks in past. Je vindt **eagen** op tal van plaatsen ► **krånse** ► **mêsttop** ► **boeiselpin** ► **fesier** ► **fingerling** ► **kous** ► **ring** ► **warleblok**.
2. Overdrachtelijk gebruikt voor elk van de **klús-gatten** of een oogvormige opening in of aan voorwerpen zoals in de zeilen.
3. Een scheepsbouwer werkte vroeger nauwelijks aan de hand van tekeningen. Hij bouwde een schip **op it each** of **op it sicht**(2). De beroemde Juster scheepsbouwer Eeltje Holtrop van der Zee (1823-1901) – ook de bouwer van het Friese Statenjacht ► **steatejacht** (in 1894) - had als lijfspreuk: **Myn each is myn rij** > Mijn oog is mijn maat ► **rij**.
4. Het oog van een mens. ♠ **In eachje yn it seil hâlde** > Een oogje in het zeil houden.
5. Verkorte vorm van **knechteach** ► **knecht** ► **lummel**.

eachsplis (de) = oogsplits ► **splis**(1)

ear (it) = oor

Overdrachtelijk gebruikt als aanduiding voor het zwaard ► **swurd** ► **noas**(3).

♠ **Op ien ear lizze** > Het scheef hangen van een zeilend schip

eareteken (it) = ereteken

Voordat in het midden van de 19de eeuw bij het wedstrijdzeilen voor vracht- en beurtschepen geldprijzen in zwang kwamen, werd gezeild om eretekens en luxe voorwerpen. Direct in verband met de schipperij was een zilveren **túchje**. Ook toen er geldprijzen waren, bleef de gewoonte om winnaars een ereteken uit te reiken. In het moderne skútsjesilen gaat het om medailles, bekens, een kampioenswimpel ► **wimpel** en een zilveren **skútsje** ► **sulver**.

earm (de) = arm

1. Verkorte vorm van **ankerearm**.
2. In de combinatie **lamme earm** verwijst het naar een schroefas die naast het schip hing ► **lam** ► **sydskroef**.

earmesoarch (de) = armenzorg

Schippers waren na de opbloei van de wilde vaart ► **wyld** vanaf 1836 (nieuw Wetboek van Koophandel) extra kwetsbaar voor conjunctuurschommelingen en ongunstige weersomstandigheden. Tot de invoering van de armenwet van 1871 waren ze veelal afhankelijk van steun van de diaconie ► **diakonyskipke**, die dikwijls onderscheid maakte tussen 'eigen' en 'vreemde' schippers en ook naar geloofsrichting. Niet zelden kwamen een schipper en zijn vrouw op oudere leeftijd in het armhuis terecht, de armvoogden vonden dat ze dan zeer genadig waren geweest.

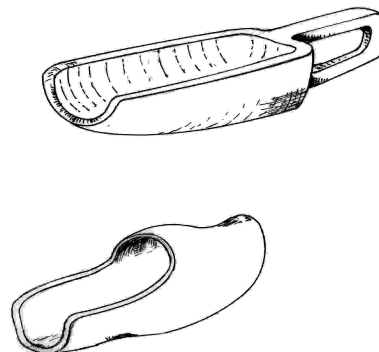
earst(e) = eerste

1. Voor alle andere(n) aankomen of in een wedstrijd **foarop** liggen.
2. Met het **earste anker** wordt een anker voor dagelijks ► **deistich** gebruik bedoeld. Tegelijk duidt men er ook wel het zwaarste of **lêste**(1) **anker** mee aan ► **needanker**.

easfet (it) = hoosvat

Oorspronkelijk een houten schep om het water mee uit een bootje of een schip te halen als er geen **pomp** aan boord is. Op kleine bootjes gebruikte men ook wel een oude klomp zonder hak, de **easklompe** ► **behâlde** ► **easgat**(1) ► **klompe**(5) ► **skip**.

Easfet en Easklompe

easgat

easgat (it) = hoosgat

1. Plek in de **búkdelling** waar een klein plankje - de **easgatslading** ► **laring**(2) of de **easgatsplanke** of **easplanke** - kan worden gelicht om met het **easfet** het water van het **flak** te scheppen. Je vindt dat alleen op **boatsjes**, andere kleine schepen met een buikdenning en bij **fiskaken** en **preamen** ► **spoar**(2).
2. De gaten in het **board**(2) waardoor het op het dek komende water kan wegvloeien ► **spijgatten**.

easklomp (de) = hoosklomp ► **klompe**(5)

► **easfet**

easgatslading (de) ► **easgat**(1) ► **laring**(2)

easgatsplanke (de) ► **easgat**(1)

easgatsplanke (de) ► **easgat**(1)

east = oost ► **noarderrein** ► **súd**

easter war (it) = oosterwa ► **lynbaan**

eaze = hozen

1. Ook **eazgje** of **eazje**. Water uit het schip halen ► **easfet** ► **easgat**(1) ► **pompe**.
2. Ook **eazgje** of **eazje**. Erg hard regenen.

eazgje = hozen ► **eaze**

eazje = hozen ► **eaze**

ebje = ebben

Afnemen van het **tij**(1). Wanneer de economie terugloopt, wordt gezegd dat de tijd **ebbet**.

efter = achter

In hedendaags taalgebruik - ook in de meeste samenstellingen - veelal (door invloed van het Nederlands) vervangen door **achter**.

efterbaks = achterbaks

Oorspronkelijk is het een uitdrukking uit de grote vaart ► **bak** (6). Met **efterbaks hâlde** wordt verzwijgen of achter de hand houden bedoeld.

efterbân (de) = achterband ► **bân**(1)

efterboardswyn (de) = bakstagswind

Wind die schuin van achteren komt ► **wyn**.

efterdek (it) = achterdek

Het **dek** op het achterschip, dus waar de schipper staat te sturen. Een schip met een open kuip ► **bollestâl**(2) heeft geen, of hooguit een heel klein, achterdek.

efterdoek (it) = achterdoek

Een schip met te veel **efterdoek** voert verhoudingsgewijs achterop te veel zeil, waardoor het loefgierig is ► **doek**(3).

efterdraam (de) ► **draam**

efter knipe = achter knijpen

Loefgierig zijn ► **knipe**(1).

efterlegger (de) = achterlegger ► **legger**(1)

efterlêst (de) = achterlast

Lading die achterin het ruim ligt, waardoor het schip wat achterover helt ► **foarlêst**.

♣ **In krús mei in efterlêst** > Een zware last hebben te dragen **Dy't efterlêst hat, moat it net ynhâlde** >

Wie aandrang tot ontlasting heeft, moet het niet inhouden.

efterlyk (it) = achterlijk ► **lyk**(1) ► **skeppe**(1)

efterom sjen = achterom kijken

Als een schip bij het door de wind gaan, niet meteen weer scherp aan de wind ligt, maar te ver afvalt, zeg je dat het **efterom sjocht**.

efterplecht (de) = achterplecht ► **plecht**

efterskip (it) = achterschip

1. Ook **afterskip**. Het achterste deel van een schip. ♣ **Op jins efterskip wêze** > Alert zijn en uitkijken
2. Het schip dat achteraan in een rij schepen komt.

efterskud (it) = achterschot

Ook **roefskud**. Het schot tussen **rom**(1) en **roef**.

eftersteven (de) = achtersteven ► **steven**(1)

efterstjûne (de) = achtersteven ► **stjeven**(1)

efterûnder (it) = achterondeel ► **efteryn**(2)

► **foarûnder**

efteryn (it) = achterin

1. Het achterste deel van het **rom**(1).
2. Het woongedeelte van het schip. Dan is **efteryn** synoniem aan **foarûnder** of **efterrûnder**.

egale wyn (de) = egale wind

Ook **fêste wyn** ► **fêst**(5) ► **wyn**, en wel uitgesproken als **igale wyn**.

egyptysk linnen (it) = egyptisch linnen

Voorheen heel goede en zware soort **katoen** waar **seildoek** van gemaakt werd/wordt. Maar

voor wedstrijdskûtsjes voldeed ook dit in de jaren 1990 niet aan de gestelde eisen.

eigen = **eigen**

1. In de zegswijze: **It skip is eigen** wordt bedoeld dat het schip volledig eigendom is van de schipper.
2. In de combinatie **eigenhannel** is het de handel die de schipper voor eigen rekening en risico doet, buiten een bevrachter of opdrachtgever om ► **negoesjefeart** ► **skipersaffearen**. Dit was tot in de jaren zeventig van de twintigste eeuw nog heel gebruikelijk in de brandstoffen-, zand- en grinthandel.
3. **Eigen wetter** is het wedstrijdwater waar het schip thuishoort omdat **eigenare-kommisje** en **pleatslike komisje** er gevestigd zijn. De term wordt bij de **SKS** geregeld en bij de **IFKS** bijna nooit gebruikt.

eigenarekommisje (de) = **eigenarencommissie**

Een vereniging, stichting of vennootschap die een aan **SKS**-wedstrijden deelnemend skûtsje bezit. Bijna altijd vormt deze een eenheid of samenwerkingsverband, of personele unie, met de **pleatslike komisje** die een wedstrijd organiseert. Deze constructie werd voor het eerst in 1954 toegepast in **Earnewâld**, toen schipper Berend Mink zijn schip 'De Nijverheid' wilde verkopen. In het dorp vormde zich een organisatie die het schip aankocht en in de vaart hield. Dit voorbeeld kreeg snel navolging. Een van de huidige veertien skûtsjes is nog particulier eigendom, nl. dat van Eldert Sietes Meeter (Bolsward). Het skûtsje van Woudsend is van de familiestichting Klaas van der Meulen.

ein (it)

1. Een stuk touw, draad etc. van onbepaalde lengte is **in ein tou** resp. **tried**.
2. (it) Bepaalde afstand (die afgelegd moet worden) ► **delein** ► **opein**.
3. (de) Eindeof uiteinde ► **swurd** ► **kop(3)**.
¶ **De ein besile** > Het einde (van een tocht of een opdracht) bereiken.
♣ **De ein besile** > Sterven.

eigenhannel (de) = **eigenhandel**

Handel die de schipper voor eigen rekening en risico doet. Het begrip was juridisch van belang na doorvoering van de Evenredige Vrachtverdeling in 1934, en bij het herstel van de oude regelgeving na de Tweede Wereldoorlog. **Eigenhannel** hoefde namelijk niet via de **beurs** aangeboden te worden ► **eigen(2)**.

einekroas (it) = **eendenkroos**

Ook **kikkertskroas**.

einepikewaar (it)

Heel mooi weer ► **waar(1)**.

einhelling (de) = **eindhelling**

Een **helling** waar het schip in de hellingschuur getrokken kan worden of van daaruit te water gelaten.

eken = **eiken** ► **iik** ► **hout(1)**

erf(t) (de) = **erf**

Ook **herft(ke)** en **erf(t)ke**.

1. Kistje voor het opbergen van klein gereedschap ► **skippersark** en materialen.

2. Opbergplaats voor reparatiematerialen, verfen teerpotten onder de voorste twee luiken van een binnenvaartscheepje, soms ook in de **kisten**.

erkedrank (de) = **slootwater** ► **herkedrank**